

Középső bronzkori település nyomai Lágymányoson

(Budapest, XI. ker., Fehérvári út – Bocskai
úti csomópont)

A Fehérvári út – Bocskai út csomópontjába tervezett gyalogos aluljáró építéséhez kapcsolódó, a BKV Rt. DBR METRO Projekt Igazgatóság megbízásából tavaly megkezdett régészeti feltárást 2003. május 31. és június 24. között folytattuk.

A Bocskai úti gyalogosfeljáró területén végzett 2002. évi rövid próbafeltárás eredményeként a jelenlegi felszíntől 2,9 méter mélységben középső bronzkori gödörobjektumokat sikerült dokumentálni (BESZÉDES–TEREI 2003, 195), így várható volt, hogy az aluljáró többi részét érintő 2003. évi feltárás is eredményes lesz.

A kivitelező ALTERRA céggel történt folyamatos egyeztetéseket követően a területről mintegy 2–2,5 méter mélységig gépi földmunka révén került el az újkori, jórészt törmelékes feltöltés, ezután vált lehetővé a régészeti feltárás.

Ennek során több mint 90 régészeti objektum került elő, amelyek döntő többsége a Vátya-kultúra hagyatékát képezte. (1. kép) A középső bronzkori telep többperiódusú lehetett, amire a számos helyen megfigyelt szuperpozíciókból következtethetünk. (3. kép) Mivel az újkori közműárkok erősen megbolygatták a területet, több objektum csak részleteiben volt feltárható.

A gödörobjektumok közül kiemelendő a 16. objektum, mely egy szűk területen

Traces of a Middle Bronze Age settlement at Lágymányos

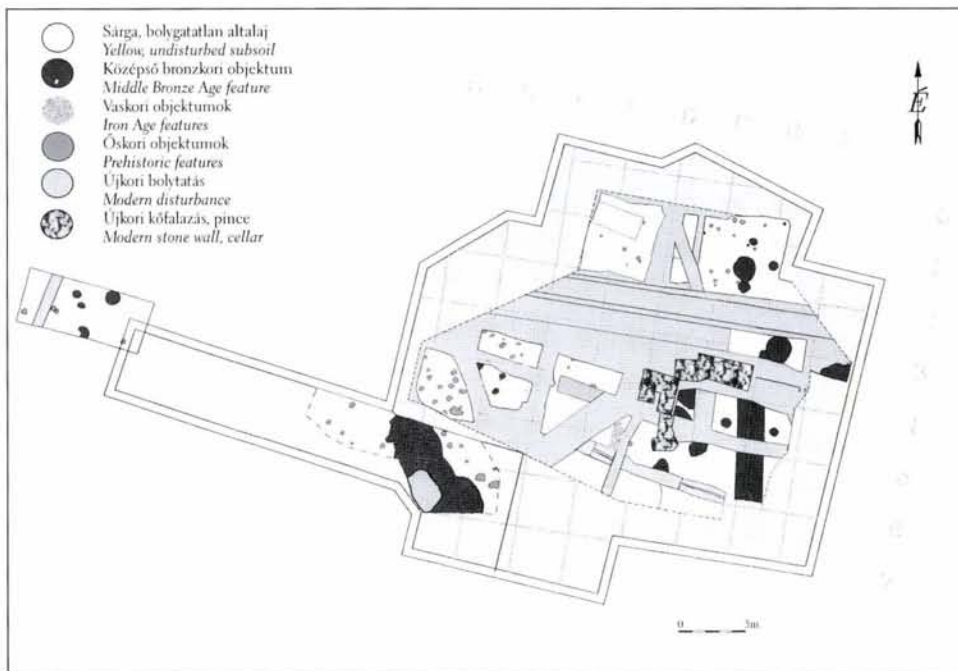
(Budapest XI, Fehérvári Road – Bocskai
Road junction)

The archaeological excavation linked with the construction of a pedestrian subway planned at the junction of Fehérvári Road and Bocskai Road was begun on the commission of the BKV Rt. DBR METRO Project Directorate last year and continued between May 31 and June 24, 2003.

Bronze Age pit features were recorded at a depth of 2.9 m from the modern floor level during the short test excavation carried out in 2002 in the territory of the pedestrian ramp on Bocskai Road, (BESZÉDES–TEREI 2003, 195). Thus, we anticipated a successful excavation season in 2003 as well in the rest of the territory of the subway.

After continuous negotiations with the contractor, the ALTERRA firm, the Modern period fill, mostly debris, was mechanically removed from the territory down to a depth of about 2-2.5 m, followed by the archaeological excavation.

More than 90 archaeological features were uncovered, the overwhelming majority of which could be assigned to the Vátya culture (Fig. 1). The Middle Bronze Age settlement may represent more than one period as suggested by the superposition of the features observed in numerous places (Fig. 3). As the modern public utility trenches badly disturbed the territory,

1. kép: A 2002-2003. évi feltárások összesítő alaprajza
 Fig. 1: Ground plan of the 2002-2003 excavations

több, agyagnyerés céljából ásott gödörből álló komplexum, (2. kép) betöltésében sárga agyagsíkokkal, melyek omlási szintek, és egyben jelzik a gödör felhagyásának idejét is. Előkerült továbbá egy méhkas alakú, egyenes aljú tárolóérem (41. objektum) is.

Három gödörobjektum betöltését tekintve erőteljesen elkülönült a többi barna-sötétbarna agyagos betöltésűektől. A 64., 65. és 66. gödör erősen hamus-faszenes, laza betöltődésű volt, gazdag középső bronzkori kerámiaanyaggal. Utóbbiból agyag fúvócső töredéke és egy trianguláris bronz tör (4. kép) került elő, mely helyi öntőműhely meglétét feltételezi. Ebből a korszakból igen kevés adattal rendelkezünk a bronzművességre vonatkozóan; ismerünk egy műhelymaradványt Lovasberényből és egy ötvössírt Alsómislényből (Nižna Mýsla, Szlovákia).

a number of features could be unearthed only in a fragmentary way.

Among the pits, feature no. 16, a complex clay pit in a narrow territory should be mentioned (Fig. 2). The yellow clay stripes in the fill represent traces of the collapsed walls and also indicate the time the pit was abandoned. In addition, a beehive-shaped storage pit with a flat bottom (feature no. 41) was also brought to light.

The fill of three pits differed from the rest, which had brown-dark brown clayey fills. Pits nos. 64, 65 and 66 had a loose fill heavily mixed with ash and charcoal and containing a rich ceramic material from the Middle Bronze Age. Pit number 66 yielded a fragment of a clay tuyere and a triangular dagger (Fig. 4), which suggest the presence a local smelting workshop. We very little data on bronze working exists

A csomópont területének keleti szélén egy nagyjából észak–déli irányú, kavicbarra betöltésű, 220 centiméter széles, helyenként több mint 2 méter mély árok (106. objektum) folytja rajzolódott ki, amely igen kisszámú bronzkori leletanyagot adott. Egy másik, kisebb méretű, 54 centiméter mély, 130 centiméter széles árok (88. objektum) kelet–északkelet – nyugat–északnyugati irányban futott a terület déli szélén.

Az aránylag nagyszámban előkerült cölöp- és karólyukak közül igen kevés illeszthető rendszerbe. Az 52–53., 47., 51., 55., 61. objektumok derékszögben futó vonalat alkotnak, melyből talán cölöpszerkezetes épület meglétére gondolhatunk.

A La Tène D korba keltezhető egy teknősaljú árokszerű képződmény (105. objektum).

A lelőhely archaeobotanikai vizsgálatát Gyulai Ferenc végezte el, aki búza, árpa, hüvelyesek, valamint kása maradványát mutatta ki.

A szóban forgó területen elterülő bronzkori településről már a múlt század elejétől vannak információink. Nagy Lajos a református templom mellett 30 gödör feltárását végezte el, (TOMPA 1943) ezen kívül mellékletet nem tartalmazó zsugorított csontvázas sírokra is bukkant 1928-ban. A Fehérvári út 12. alatt 1949-ben Wellner István tárt fel bronzkori maradványokat. Nagy Tibor a Mező utca (ma Körösy József utca) 6–10. szám alatt 1958 tavaszán közműárkok ásásakor, (NAGY 1959) ugyanez év nyarán a Fehérvári út 31-nél épület alapozáskor, (NAGY 1959a) Póczy Klára ugyanez év őszén a Schönherz utca – (ma: Október 23. út) Fehérvári út közötti szakaszon csatornaárok ásásakor (PÓCZY 1959) tárt fel korai- és középső bronzkori település-

2. kép: A 16-os számú gödörkomplexum bontás közben

Fig. 2: Trench complex no. 16 during opening

from this period. The remains of similar workshops have been found at the Lovasberény Vátya hill-fort and a bronzesmith's grave from Alsómislény (Nižna Mýsla, Slovakia).

The outlines of a 220 cm wide, in places more than 2 m deep trench (feature no. 106), appeared running in an approximately north–south direction along the eastern edge of the territory of the junction. The coffee-brown fill of this feature contained only a few finds from the Bronze Age. Another, smaller, 54 cm deep and 130 cm wide trench (feature no. 88) ran in an east–northeast – west–southwest direction along the southern edge of the territory.

Very few of the relatively many postholes and stake holes displayed a systematic dis-

3. kép: Egymásba ásvott középső bronzkori gödrök (37-38 obj.)
 Fig 3: Middle Bronze Age pits dug into each other (features 37-38)

4. kép: Trianguláris, három nittszeggel ellátott bronz tör
 Fig 4: Triangular bronze knife with three nails

maradványokat, gödröket, tűzhelyeket, karólyukakat. Alföldy Géza a Baranyai utca – Fehérvári út sarkánál, a Baranyai út déli oldalán egy tucat gödör és cölöplyuk dokumentálását végezte el 1959-ben. (ALFÖLDY 1963)

Emellett szép számmal tudunk a területéről származó szórványletekekről, melyek közül kiemelkedik a Mihalik-gyűjtemény gazdag bronzkori kerámia- és csontesz-közanyagával (faragott csontzabla, stb.).

A fentebb leírtakból kitűnik, hogy a Móricz Zsigmond körtértől délre eső területen, a Bocskai út – Kőrösy József út – Baranyai utca zónájában egy, a korai bronzkor végétől induló (Kisapostag-kultúra, késő Nagyrév-kultúra), a középső bronzkor végéig (késő Vátya-koszideri periódus) fo-

tribution. Features nos. 52-53, 47, 51, 55 and 61 formed a line running at a right angle, suggesting the existence of a building of a post structure.

A trench-like formation with a trough-shaped bottom (feature no. 105) dates to the La Tène D period.

Ferenc Gyulai did the archaeobotanical analysis of the site. He demonstrated the presence of the remains of wheat, barley, legumes and mush.

We already have information about Bronze Age settlement in this territory from the beginning of the last century. Lajos Nagy unearthed 30 pits next to the Calvinist church (TOMPA 1943), and found crouched inhumation burials without grave furniture in 1928. István Well-

lyamatosan lakott település területén. Határainak pontos lokalizálása problematikus, hiszen az erőteljes beépítettség miatt csak kis területek kutatására nyílt lehetőségek. Északi irányban az SZTK-rendelő magasságáig tarthatott, ahol a kutatások szerint már az urnamezős kultúra települése található. Nyugati határa az Ulászló utca 1–3. környékén lehetett, ahol Nagy Tibor már negatív szelvényeket is dokumentált. (NAGY 1959a) Déli és keleti irányban azonban semmilyen támpontunk sincsen.

A 2003. évi ásatási terület e település nyugat-északnyugati perifériális zónájában lehetett, melyre a nyugati, északnyugati irányban ritkuló régészeti aktivitás, valamint a nagyobb agyaggyerés céljából ásott gödörkomplexum helyzete utalhat. Továbbá talán ennek tulajdonítható, hogy ehelyütt nem tudtuk megfigyelni a – Nagy Tibor által – területünkön keletre eső Mező utcai részen dokumentált három települési szintet sem.

A település egykori földrajzi-geomorfológiai viszonyai ma már nehezen rekonstruálhatók, mindenesetre valószínű, hogy lakói a Duna jobb partját övező, kedvező feltételeket biztosító, ezért az őskor több időszakában intenzíven lakott úgynevezett Alberfalva-lágymányosi – löszös altalajú – dombor adottságait használták ki.

Beszédes József – Szilas Gábor

Irodalom/References:

ALFÖLDY 1963 – Alföldy G.: A Budapesti Történelmi Múzeum leletmentései és ásatásai az 1959. évben. *BudRég* 20 (1963) 533-534.

ner uncovered Bronze Age remains at 12 Fehérvári Road in 1949. Early and Middle Bronze Age settlement remains, pits, hearths and stake holes were brought to light by Tibor Nagy during the digging of public utility trenches at 6–10 Mező Street (now Kőrösy József Street) in the Spring 1958 (NAGY 1959) and in the same year during the digging of the foundation of a building at 31 Fehérvári Road (NAGY 1959a) and by Klára Póczy in the stretch of this road between Schönherz Street (now Október 23 Street) and Fehérvári Road during the digging of a drainage ditch (PÓCZY 1959). Géza Alföldy documented a dozen pits and postholes at the corner of Baranyai Street and Fehérvári Road and on the southern side of Baranyai Road in 1959 (ALFÖLDY 1963).

In addition, we know of many stray finds from the area of which the Mihalik collection has the richest Bronze Age ceramic and bone tool (carved antler bit, etc) material.

The facts detailed above suggest that a settlement, continuously inhabited from the end of the Early Bronze Age (Kisapostag culture, Late Nagyrev culture) to the end of the Middle Bronze Age (Late Vátya-Koszider period), occupied the territory south of Móricz Zsigmond circle, in the area of Bocskay Road, Kőrösy József Road and Baranyai Street. Exactly locating the edges of the settlement will prove problematic since the closely built houses allow only narrow zones to be investigated. In the north, the settlement may extend up to the area of the SZTK clinic, where already research indicates that a settlement of the Urnfield culture can be found. The western border must have been located somewhere around 1–3 Ulászló Street, where Tibor Nagy already

BESZÉDES–TEREI 2003 – Beszédes J. – Terei Gy.: A Budapest, XI. ker., Bartók Béla út – Fehérvári út felszíni rendezéséhez kapcsolódó régészeti feltárások és megfigyelések 2002-ben [Archaeological excavations and observations in Budapest, District XI, Bartók Béla Street – Fehérvári Road in 2002]. *Aqfűz* 9 (2003) 194–196.
TOMPA 1943 – Tompa E.: Adatok Budapest őskorához. *BudRég* 13 (1943) 11–31.
NAGY 1959 – Nagy T.: A Budapesti Történeti Múzeum leletmentései és ásatásai az 1958. évben. *BudRég* 19 (1959) 246–247.
NAGY 1959a – Nagy T.: A Budapesti Történeti Múzeum leletmentései és ásatásai az 1958. évben. *BudRég* 19 (1959) 247.
PÓCZY 1959 – Póczy K.: A Budapesti Történeti Múzeum leletmentései és ásatásai az 1958. évben. *BudRég* 19 (1959) 247.

documented empty test trenches as well (NAGY 1959a). In the south and the east we have no clue at all where the settlement ended.

The territory of the excavation in 2003 may lie near the west–northwest periphery of the settlement, something suggested by the thinning of archaeological activity in the west and northwest and the location of the large clay extraction pit complex. This may also explain why we were not able to observe the three settlement levels that Tibor Nagy documented east of our territory on Mező Street.

The geographical and geomorphological conditions at the settlement are difficult to reconstruct. It seems probable, however, that the inhabitants made use of the natural advantages offered by the loessy ground of the so-called Albertfalva-Lágymányos hill range on the right side of the Danube, an intensively inhabited locations in several prehistoric periods.

József Beszédes – Gábor Szilas